

ligeholber et Nationaltheater, ganske vist maa fordre, at dette skal have en vis Søgning, idet det kun libet vilde gavne at holde en saadan Anstalt vedlige, naar den aldeles ikke tilfredsstillende Noget, og at der altsaa skal være et Pengendbytte ved Theatrets Virksomhed, men at der ved Siden af sammes Pengendbytte dog ogsaa fremtræder ganske andre Hensyn, og at, medens Pengendbøttet paa ingen Maade kan skubbes bort eller skydes ud af Betragtning, dog aabenbart ved Theatret bliver Noget tilbage, for hvilket man paa ingen Maade maa søge Bederlag i Penge, men hvorfor man maa søge Bederlaget paa andre Gebeter. Men det troer jeg at kunne sige, at man ved Spørgsmaalet om en Jernbanes Bygning just i alt Bæsentligt befinder sig paa det Omraade, hvor man alene maa søge Udbyttet i Penge. Men nu pleier man just at knytte Forestillingerne om Goderne ved Jernbaner til en Række af Henviisninger til, hvad der dog meer eller mindre fjernt kan komme frem ved Hjælp af Jernbaner. Man ansøger saaledes f. Ex., at der et vist Sted er en eller anden Exportgjenstand tilstede, som det vil være overordentligt vigtigt kan exporteres med mindre Omkostning end hidtil. Det vil saaledes være af ubestribelig Nytte for alle dem, der producere denne Exportgjenstand, om Prisen paa samme kan bringes til at stige kjendeligt ved den lettere Export, der opnaaes ved Hjælp af Jernbanen. Derved ville de nemlig faae en meget betydeligt forøget Indtægt; men denne Indtægt vil dernæst igjen ytre sin Indflydelse paa mangfoldige andre Forhold; den vil gjøre, at de Eiendomme, som disse Producenter ere i Besiddelse af, ville stige i Værdi, og der vil altsaa komme større Capitaler tilstede; men det, at der kommer større Capitaler, vil igjen medføre, at mangfoldige Virksomheder, som hidtil ikke kunde paatæntes, ville begynde at træde ilive. Og vil dernæst kunne estervises en heel Række af Virksomheder, Virksomhed paa Virksomhed, som kunne inbrangeres under det omtalte indirecte Udbytte af Jernbanerne. Men det er dette, der efter min inderlige Overbeviisning berouer paa en fuldstændig Misforstaaelse, hvormeget jeg end veed, at det vil forbanse og forundre Mange at høre en

saadant dristigt Paastand fremsat; det er imidlertid ikke min Bane at vige tilbage for den Art af Modstand; jeg fremsætter min Anskuelse og lader den saa ganske roligt blive bedømt, som det maatte falde sig. Jeg skal da nu forsøge noget nærmere at begrunde min nysansøgte Paastand, og jeg beder de ærede Herrer om at ville stænke mig nogle Dieblits Opmærksomhed derved.

Jeg skal, for ikke at indblande Noget som helst i Sagen, der kunde faare ved en Anvendelse paa de specielle jydste Forhold, tage et reent fictivt Tilfælde, et reent idealt, et reent abstract Tilfælde, og Alt, hvad jeg siger, maa altsaa ikke forstaaes om Noget af vore ærede Landsmænd i Sylland eller om Noget som helst, der knytter sig directe til de jydste Forhold; det er blot et Tankeexperiment, som jeg beder Dem følge for at kunne med mig komme til en nærmere Forvisning om, hvad al den Tale om de store og rige indirecte Frugter af denne Art af Anlæg egentlig har paa sig. Jeg vil da forudsætte, at vi have med et Land at gjøre, hvor der — og forsaavidt vil jeg tage Noget, som maaskee kunde siges ogsaa at finde Anvendelse paa vort Land, men det er ikke min Mening; jeg gjør det blot for at tage et bestemt Exempel —, i hvilket der produceres en Masse Stude. Jeg vil endvidere forudsætte, at disse Stude ikke faae den hensigtsmæssigste Anvendelse paa Stedet, hvor de produceres, at de maae transporteres en betydelig Strækning for at komme til dem, der kunne betale meest for dem, og at Transporten af disse Stude altsaa er forbunden med ikke ubetydelige Omkostninger, nemlig deels de directe Omkostninger ved den lange Transport, deels de mindre directe, men for Studeneerne ikke mindre følelige, der foranlediges ved, at Studene lide ved en saadan Transport og altsaa tabe i Værdi ved at underkastes den. Lad os nu dernæst antage, at det, som denne Transport koster, og det, som den altsaa forringer Studenes Værdi, udgjør en bestemt Sum — det er jo for Exemplets Gjennemførelse aldeles ligegyldigt, hvorledes vi ansætte den —, lad os f. Ex. antage, at det er 10 Rd. pr. Stud. Lad os endvidere antage, at der er 100,000 Stude, der aarligt skulle transporteres. Det